

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาของปัญหา

ห้องสมุดโรงเรียนประถมศึกษาในปัจจุบันประสบปัญหาหลายด้าน นับตั้งแต่ปัญหาด้านงบประมาณซึ่งมีจำนวนจำกัดไม่เพียงพอในการจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์และครุภัณฑ์ ปัญหาเกี่ยวกับอาคารสถานที่ ทำให้ไม่สามารถจัดห้องสมุดไว้เป็นศูนย์กลางความรู้แก่นักเรียน เพราะจำนวนห้องเรียนมีจำกัด บางแห่งประสบปัญหาสถานที่คับแคบ แสงสว่างไม่เพียงพอและที่สำคัญที่สุดคือปัญหาด้านบุคลากร

ปัญหาด้านบุคลากรของห้องสมุดโรงเรียนประถมศึกษา มีทั้งด้านจำนวนบุคลากรไม่เพียงพอ บุคลากรยังไม่มีความรู้ความสามารถในการดำเนินงานห้องสมุดอย่างมีประสิทธิภาพ (สมจิตร สร้อยสุริยา 2500 : 48-49, พัชรา สุทธิสำแดง 2514 : 14, ริญจวน อินทรกำแหง 2517 : 131-133, ณรงค์ บ่อมบุบผา 2518 : 90, สุขุม เฉลยทรัพย์ 2519 : 42, ประดิษฐ์ ไชยกาล 2523 : 160-166, สุนทร มีนาทุ่ง 2526 : 29, สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ 2527 : 27 และ บุญสม อาสภวิริยะ 2528 : 3) ในด้านการปฏิบัติงานครูบรรณารักษ์ส่วนใหญ่ไม่ได้ทำงานห้องสมุดแต่เพียงอย่างเดียว แต่ยังต้องทำการสอนวิชาสามัญอื่น ๆ เป็นจำนวนมาก ชั่วโมง การไม่ได้ทำงานห้องสมุดเพียงอย่างเดียว เช่นนี้ ทำให้ไม่มี เวลาพอที่จะดำเนินงานห้องสมุดให้ก้าวหน้าไปเท่าที่ควร ซึ่งอาจกล่าวได้ว่า ปริมาณงานกับบุคลากรไม่มีความสอดคล้องกัน (อุทพินธุ์ จิตราทร 2519 : 146, ลอง ใจชื่น 2520 : 101-102 และ เขียวลักษณ์ สุขทัพท์ 2525 : 90-92) ปัญหาเหล่านี้มีผลต่อการพัฒนาห้องสมุดโรงเรียนประถมศึกษาเป็นอย่างมาก สำหรับครูบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียนประถมศึกษาที่มีวุฒิทางบรรณารักษศาสตร์โดยตรง ยังมีจำนวนน้อยมาก (ขุนลิน ทัศนดี, สัมภาษณ์) ดังเช่น โรงเรียนในสังกัดสำนักงานศึกษากรุงเทพมหานคร ซึ่งมีจำนวนโรงเรียนทั้งหมด 427 โรงเรียน มีการบรรจุตำแหน่งครูบรรณารักษ์ที่มีวุฒิทางบรรณารักษศาสตร์อย่างมากร้อยละ 3-4 ตำแหน่งเท่านั้น ส่วนโรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษา

แห่งชาติ (สพช.) ครูที่ทำหน้าที่ครูบรรณารักษ์คือครูในสายปฏิบัติการสอน แต่ได้รับมอบหมายให้ทำงานในหน้าที่ครูบรรณารักษ์ด้วย ครูในสายปฏิบัติการสอนนี้จะต้องทำการสอนสัปดาห์ละ 5-10 ชั่วโมง ดังนั้นครูที่ทำหน้าที่บรรณารักษ์อาจจะ เป็นครูที่มีความรู้ และมีวุฒิทางด้านบรรณารักษศาสตร์ หรือมีความรู้ทางด้านวิชาการอื่น ๆ จึงกล่าวได้ว่า ครูบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียนประถมศึกษา ในกรุงเทพมหานครมีครูบรรณารักษ์ที่มีวุฒิทางด้านบรรณารักษศาสตร์และไม่มีวุฒิทางด้านบรรณารักษศาสตร์

ครูบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียนประถมศึกษาามีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการเสริมสร้างทักษะในการอ่านและการใช้ห้องสมุดของนักเรียน (Gibbs 1985 : 312) งานของครูบรรณารักษ์นอกเหนือจากการจัดดำเนินการงานห้องสมุดโรงเรียนให้ถูกต้องตามแบบแผนและหลักวิชาการแล้วยังครอบคลุมถึงการสอนการใช้ห้องสมุดให้แก่ นักเรียนสอนให้นักเรียนรู้จักวิธีใช้ มุมหนังสือ หรือห้องสมุดตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 นอกจากนี้ครูบรรณารักษ์ยังต้องจัดกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนรักการอ่าน การค้นคว้า และสนใจการใช้ห้องสมุดอีกด้วย ทั้งนี้เพราะในปัจจุบันนี้ระบบการศึกษาได้เปลี่ยนแปลงไปโดยมีจุดมุ่งหมายให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเอง โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคลิกภาพของนักเรียนแต่ละคน ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์เพื่อพัฒนาสติปัญญาและนิสัยรักการค้นคว้า ดังนั้นบทบาทและวิธีสอนของครูจึงต้องเปลี่ยนไป คือ ครูจะเป็นผู้ชี้แนะให้แก่ นักเรียนและห้องสมุดจะ เข้ามามีบทบาทสำคัญกับการเรียนการสอนเพิ่มขึ้น เพราะผู้เรียนจะได้รับความรู้กว้างขวางขึ้น มีพัฒนาการทางสมองก้าวหน้าไปอย่างรวดเร็ว นักเรียนจะรู้จักคิดและรู้จักค้นคว้าอีกทั้งใช้แหล่งวิทยาการให้เกิดประโยชน์อย่างเต็มที่

นอกจากนี้ยังเป็นที่ตระหนักว่า ห้องสมุดโรงเรียนประถมศึกษา มีความสำคัญในฐานะเป็นห้องสมุดแห่งแรกที่สร้าง เสริมให้นัก เรียนรู้จักศึกษาค้นคว้า เพิ่ม เติมโดยใช้แหล่งวิทยาการและเป็นพื้นฐานที่ทำให้ นักเรียนคุ้นเคยกับการใช้ห้องสมุด ได้รับประโยชน์และ เห็นความสำคัญของห้องสมุด ซึ่งจะ ทำให้ นักเรียน เกิดทัศนคติที่ดีต่อการ ใช้ห้องสมุดอันจะ เกิดผลดีต่อการ ใช้ห้องสมุดประเภทอื่น ๆ ต่อไป (กนกวรรณ ศุภกิจ 2527 : 5) จึงกล่าวได้ว่าห้องสมุดโรงเรียนประถมศึกษา เป็นแหล่ง การศึกษาที่สำคัญที่สุดในการวางรากฐานการศึกษาแก่พล เมืองของชาติ เป็นการปลูกฝังนิสัยรักการอ่าน ฝึกฝนให้นัก เรียนได้ค้นคว้าหาความรู้และมีความสุขนาน เพลิดเพลินจากการอ่าน ส่ง เสริม

ให้นักเรียนมีความสามารถในการอ่านเพิ่มขึ้น (กระทรวงศึกษาธิการ 2525 : 1) อันจะส่งผลให้การเรียนของนักเรียนดีขึ้น เป็นคนมีเหตุผล มีระเบียบวินัยในตนเอง (สมจิต พรหมเทพ 2515 : 44 และ บุญเรือน จันทร์ศรีดำ 2518 : 16) ดังนั้นการที่ห้องสมุดจะพัฒนาไปได้ด้วยดีครูบรรณารักษ์เป็นบุคคลที่มีความสำคัญที่สุดของห้องสมุด เพราะครูบรรณารักษ์เป็นผู้ที่จะต้องจัดบริการต่าง ๆ ของห้องสมุดให้มีประสิทธิภาพ สร้างทัศนคติและมนุษยสัมพันธ์ที่ดีระหว่างครู นักเรียน และครูบรรณารักษ์ ซึ่งเป็นการให้บริการแก่ผู้ใช้ได้อย่างเต็มที่ (พวงพยอม ส่องทอง 2529 : 6) จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ครูบรรณารักษ์จะต้องมีความรู้อย่างกว้างขวาง มีทักษะและประสบการณ์ในวิชาชีพอย่างเพียงพอ รวมทั้งต้องมีความรู้วิชาการต่าง ๆ ก็นับว่ามีความสำคัญต่อครูบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียนประถมศึกษาด้วย เพราะบรรณารักษศาสตร์เป็นศาสตร์ที่ต้องการความรู้อื่น ๆ มาผสมผสานเพื่อให้สามารถประยุกต์ไปใช้ในการจัดหาและให้บริการได้อย่างมีประสิทธิภาพ วิชาการอื่น ๆ ได้แก่ วิชาการจัดการ การสื่อสาร มานุษยวิทยา ดนตรี ประวัติคดี สื่อกาเรียน คอมพิวเตอร์ รัฐประศาสนศาสตร์ รัฐศาสตร์ กฎหมาย จิตวิทยา ประวัติศาสตร์ คณิตศาสตร์ สังคมวิทยา สังคมศาสตร์ประยุกต์ ศิลปะ-ประวัติศาสตร์ ศิลปะ การศึกษา ธุรกิจ สารนิเทศศาสตร์ เป็นต้น (ประภาวดี สิบสนธิ์ 2525 : 24-25) วิชาการต่าง ๆ เหล่านี้จะทำให้ครูบรรณารักษ์สามารถพัฒนาตนเองให้มีความรู้กว้างขวางขึ้นอันจะเกิดประโยชน์ในการบริหารงานห้องสมุดอีกด้วย และเนื่องจากรูปแบบการสอนได้มีการเปลี่ยนแปลงไปจากการยึดครูเป็นศูนย์กลางมาเป็นรูปการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ห้องสมุดจึงมีบทบาทเพิ่มขึ้น (Revill 1981 : 104) ประกอบกับยุคปัจจุบันเป็นยุคแห่งข่าวสาร ห้องสมุดและครูบรรณารักษ์จะต้องเปลี่ยนแปลงบทบาทและหน้าที่ให้ทันกับความเปลี่ยนแปลงเหล่านี้ บรรณารักษ์จึงจำเป็นต้องสนใจและพัฒนาปรับปรุงตนเองให้เหมาะสมกับสภาพการเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อมและจำเป็นต้องมีการศึกษาอย่างสม่ำเสมอ การศึกษาต่อเนื่อง (Continuing Education) จึงเข้ามามีบทบาทสำคัญในการพัฒนาวิชาชีพและพัฒนาบุคลากร (Konn and Roberts 1984 : 247) และการศึกษาต่อเนื่องยังช่วยให้ครูบรรณารักษ์ปรับปรุงการทำงานช่วยเพิ่มพูนความรู้พื้นฐานให้ดียิ่งขึ้น (Gorecki 1985 : 472) เป็นที่ยอมรับกันว่าการศึกษาต่อเนื่องมีความสำคัญในการพัฒนาบุคลากรและพัฒนาวิชาชีพในทุกสาขาวิชา เพราะทำให้บุคลากรมีความรู้ความสามารถและมีทักษะในการทำงานให้มีประสิทธิภาพ มีคุณภาพซึ่งส่งผลให้การทำงานมีผลงานที่ดีมีคุณค่าและคุณภาพ

ดังนั้นการศึกษาต่อเนื่องจึง เป็นที่ยอมรับกันในทุกสาขาวิชาชีพ ปัจจุบันทฤษฎีและวิชาการใหม่ ๆ เข้ามามีบทบาท บุคลากรจึงจำเป็นต้องพัฒนาและปรับตนเอง เพื่อนำไปประยุกต์ให้เหมาะสมกับการปฏิบัติงานซึ่งสามารถเพิ่มพูนความรู้ทั้งทางด้านวิชาการและวิชาชีพในส่วนที่ยังขาดประสบการณ์อยู่ ในวงการวิชาชีพต่าง ๆ จำเป็นต้องส่งเสริมให้บุคลากรหรือสมาชิกได้รับการศึกษาต่อเนื่อง เพราะการศึกษาต่อเนื่องมีความสำคัญ เช่นเดียวกับการศึกษาในระบบ สถาบันต่าง ๆ ที่รับผิดชอบจะต้องจัดการศึกษาต่อเนื่องให้เหมาะสมกับตำแหน่งหน้าที่และสภาพของงาน (Houle 1967 : 251)

ความจำเป็นที่บุคลากรในทุกวงการวิชาชีพต้องได้รับการศึกษาต่อเนื่องมีเหตุผลสำคัญเกี่ยวกับการพัฒนาคนให้มีความรู้ สติปัญญา จิตใจ และอาชีพ ส่วนสภาพด้านเศรษฐกิจซึ่งมีการขยายตัวเพิ่มขึ้นจึงต้องมีการ เตรียมคนให้เหมาะสมกับงานมีความพร้อมที่จะรับผิดชอบงานและด้านการพัฒนาวิชาชีพมุ่งเน้นให้มีความรู้และประสบการณ์เพิ่มขึ้น สำหรับด้านสังคมก็สามารถทำให้มีการเปลี่ยนแปลงบทบาทและพัฒนาทักษะต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับความต้องการของสังคม (Jones 1977 : 1) อาจกล่าวได้ว่าการศึกษาต่อเนื่องทำให้บุคลากรทำงานได้ดีขึ้น เพราะ เป็นการเพิ่มพูนความรู้ให้ดียิ่งขึ้น (Gorecki 1985 : 247)

จากความสำคัญของการศึกษาต่อเนื่องดังกล่าว สำหรับครูบรรณารักษ์สามารถศึกษาต่อเนื่องได้ทั้งด้านวิชาชีพบรรณารักษ์และด้านวิชาการต่าง ๆ โดยทำได้หลายลักษณะ ทั้งในด้านการศึกษาต่อ การอบรมในสถาบันต่าง ๆ เช่น มหาวิทยาลัย วิทยาลัย สถาบันที่เกี่ยวข้องและสมาคมวิชาชีพ เพื่อเพิ่มพูนวุฒิหรือได้มาซึ่งปริญญาบัตร วุฒิบัตร หรือประกาศนียบัตร การศึกษาหาความรู้ใหม่ให้ตนเอง เช่น การเข้าร่วมประชุมทางวิชาการ การสัมมนา การฝึกอบรม การดูงานท่องเที่ยว ภายนอกในประเทศและต่างประเทศ การเป็นบรรณธิการในการจัดพิมพ์วารสารทางวิชาชีพ การเป็นสมาชิกสมาคมใดสมาคมหนึ่งทางบรรณารักษศาสตร์ การทำวิจัย การเขียนตำราหรือบทความและการอ่านวรรณกรรม (อนงค์ วรคุณพิเศษ 2527 : 7-8) และรวมถึงการนิเทศของศึกษานิเทศก์ซึ่งมีหน้าที่ให้ความรู้ คำแนะนำ และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการบริหารงาน การดำเนินงานห้องสมุด วิธีการเพิ่มพูนความรู้ดังกล่าวมีประโยชน์และมีความเหมาะสมกับครูบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียน ประถมศึกษาเป็นอย่างยิ่ง เพราะ เป็นการเพิ่มพูนความรู้ ความสามารถและประสบการณ์ให้แก่ตนเอง

เพื่อให้ทันกับความก้าวหน้าทางวิชาชีพ ส่วนผู้ที่มีความรู้อยู่แล้วก็สามารถพัฒนาความรู้ของตนเอง ให้ทันต่อความก้าวหน้าทางวิชาการ มีแนวคิดและประสบการณ์ที่จะส่งผลให้ห้องสมุดพัฒนายิ่งขึ้น เนื่องจากการศึกษาต่อเนื่องมีความจำเป็นและมีประโยชน์ต่อครูบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียน ประถมศึกษา อันมีผลต่อความเจริญก้าวหน้าของห้องสมุดและวงการวิชาชีพบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียน ประกอบกับครูบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียนประถมศึกษาที่มีหน้าที่ที่จะต้องปลูกฝังความคิด สร้างนิสัยรักการอ่าน การค้นคว้าและการใช้ห้องสมุดแก่นักเรียน จึงมีความสนใจจะศึกษาว่าครูบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียนประถมศึกษา โดยเฉพาะในกรุงเทพมหานคร มีความเห็นอย่างไรต่อการศึกษานี้ และมีความต้องการศึกษานี้ต่อเนื่อง เพื่อเพิ่มพูนความรู้ด้านใด ลักษณะใด มีความต้องการมากน้อยเพียงใด และมีปัญหาอุปสรรคใดบ้าง เพื่อผู้ที่เกี่ยวข้องจะได้จัดสนองให้ตรงต่อความต้องการอันจะก่อให้เกิดประโยชน์อย่างมากในการปฏิบัติงานของครูบรรณารักษ์ให้ดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

ศึกษาความต้องการในการศึกษานี้ต่อเนื่องของครูบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียนประถมศึกษา ในกรุงเทพมหานคร รวมทั้งปัญหาและอุปสรรคในการศึกษานี้ต่อเนื่อง

แนว เหตุผล

ครูบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียนประถมศึกษา ในกรุงเทพมหานคร ตระหนักถึงความสำคัญของการศึกษานี้ต่อเนื่อง จึงมีความต้องการเพิ่มพูนความรู้ทางด้านวิชาชีพและวิชาการอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง แต่ปัญหาที่สำคัญ คือครูบรรณารักษ์ไม่มีเวลา เพราะต้องสอนและทำงานห้องสมุดด้วย

ขอบ เขตของการวิจัย

ห้องสมุดโรงเรียนประถมศึกษาที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้สุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นร้อยละ 60 ของจำนวนโรงเรียนประถมศึกษาในกรุงเทพมหานครทั้งหมดที่มีอยู่ 464 โรงเรียน ทำให้ได้ประชากรที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง 278 โรงเรียน แยกเป็นโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษา

กรุงเทพมหานคร สังกัดกระทรวงศึกษาธิการ 22 โรงเรียน และสังกัดสำนักงานการศึกษา
กรุงเทพมหานคร 256 โรงเรียน ประชากรที่ใช้ในการวิจัยคือครูบรรณาธิการจากโรงเรียนใน
กลุ่มตัวอย่างแต่ละ 1 คน รวม เป็น 278 คน

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ศึกษาจากเอกสาร หนังสือ วารสารที่เกี่ยวข้องและสัมภาษณ์หน่วยงาน สถาบันการ -
ศึกษาที่เคยจัดกิจกรรม เกี่ยวกับการศึกษาต่อเนื่องของครูบรรณาธิการ

2. สร้างแบบสอบถาม เพื่อใช้เป็น เครื่องมือในการรวบรวมข้อมูลคือ "แบบสำรวจความ
ต้องการการศึกษาต่อเนื่องของครูบรรณาธิการห้องสมุดโรงเรียนประถมศึกษาใน กรุงเทพมหานคร"
ลักษณะแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ถาม เกี่ยวกับสถานภาพส่วนตัวของครูบรรณาธิการห้องสมุดโรงเรียนประถมศึกษา
ในกรุงเทพมหานคร ได้แก่ เพศ อายุ ระยะเวลาที่ทำงานหน้าที่ครูบรรณาธิการห้องสมุดโรงเรียน
ประถมศึกษา วุฒิการศึกษาสูงสุด วุฒิต่างด้านบรรณารักษศาสตร์ สถาบันที่เคยศึกษาอบรมและได้
รับวุฒิต่างบรรณารักษศาสตร์ แบบสอบถามส่วนนี้เป็นแบบกำหนดข้อความให้ผู้ตอบ เลือกและแบบเติม
คำลงในช่องว่าง

ตอนที่ 2 ถาม เกี่ยวกับการตระหนักถึงความสำคัญของการศึกษาต่อเนื่อง ประสบการณ์
เหตุผลและความต้องการการศึกษาต่อเนื่องของครูบรรณาธิการห้องสมุดโรงเรียนประถมศึกษา ใน
กรุงเทพมหานคร โดยใช้แบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่าแบบกำหนดข้อความให้ผู้ตอบ เลือก
และแบบปลายเปิด

ตอนที่ 3 ถาม เกี่ยวกับบทบาทของศึกษานิเทศก์ที่มีต่อการจัดการศึกษาต่อเนื่องในปัจจุบัน
ปัญหาและอุปสรรคของการจัดการศึกษาต่อเนื่อง แบบสอบถามส่วนนี้ใช้แบบสอบถามแบบมาตราส่วน
ประมาณค่า แบบกำหนดข้อความให้ผู้ตอบ เลือกและแบบปลายเปิด

3. ทดสอบแบบสอบถามกับครูบรรณาธิการห้องสมุดโรงเรียนประถมศึกษา ในกรุงเทพ -
มหานคร เป็นโรงเรียนสังกัดสำนักงานศึกษากรุงเทพมหานคร จำนวน 25 คน และสังกัด
สำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร จำนวน 2 คน รวม เป็น 27 คน ซึ่งไม่อยู่ในขอบเขต

ของการวิจัยโดยใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น

4. แจกแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้วแก่ครูบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียนประถมศึกษา
ในกรุงเทพมหานคร จำนวน 278 คน โดยทางไปรษณีย์และด้วยตนเอง
5. วิเคราะห์ข้อมูลโดยคิดค่าค่าตอบเป็นร้อยละ ค่าเฉลี่ยมัชฌิมเลขคณิต ค่าเบี่ยงเบน
มาตรฐาน โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสังคมศาสตร์ (Statistical Package for the
Social Sciences : SPSS)
6. สรุปการวิเคราะห์ข้อมูล
7. รายงานผลการวิจัยพร้อมข้อเสนอแนะ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบความต้องการการศึกษาต่อเนื่องของครูบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียน
ประถมศึกษา ในกรุงเทพมหานคร รวมทั้งปัญหาและอุปสรรคของการศึกษาต่อเนื่อง
2. เป็นแนวทางให้สถาบัน หน่วยงาน หรือผู้ที่เกี่ยวข้องจัดโครงการการศึกษาต่อเนื่อง
ให้สนองความต้องการของครูบรรณารักษ์ และเป็นแนวทางให้ผู้บริหารของสำนักงานการศึกษา
กรุงเทพมหานคร กระทรวงศึกษาธิการ และสำนักการศึกษากรุงเทพมหานคร แก้ไขปัญหาและ
อุปสรรค

คำอธิบายศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย

การศึกษาต่อเนื่อง (Continuing Education) หมายถึงการศึกษาที่จัดให้สำหรับ
ผู้ที่ต้องการศึกษาเพิ่มเติมจากความรู้เดิมที่มีอยู่แล้ว เพื่อพัฒนาให้ทันกับสังคมใหม่ที่เปลี่ยนแปลงไป
จากเดิมหรือบางครั้งเป็นการจัดขึ้นเพื่อทักษะทางด้านวิชาชีพแขนงต่าง ๆ ที่ตนปฏิบัติอยู่

การศึกษาต่อเนื่องแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

การศึกษาต่อเนื่องแบบเป็นทางการ (Formal Continuing Education)
เป็นการศึกษาที่จัดโดยสถาบันการศึกษาโดยมีหลักสูตรการเรียนการสอนที่แน่นอน ซึ่งผู้ที่ศึกษา
ต่อเนื่องจะเข้ารับการศึกษอบรรณ เพื่อเพิ่มพูนวุฒิและให้ได้มาซึ่งปริญญาบัตร วุฒิบัตร ประกาศนียบัตร

การศึกษาต่อเนื่องแบบไม่เป็นทางการ (Informal Continuing Education) เพิ่มพูนความรู้ใหม่ ๆ ด้วยตนเอง และไม่จำเป็นต้องมีหลักสูตรการเรียนการสอน เช่น การเข้าร่วมประชุมทางวิชาการ การสัมมนา การฝึกอบรม การศึกษาดูงานทั้งภายในและภายนอกประเทศ การเป็นบรรณาธิการในการจัดพิมพ์วารสารทางวิชาชีพ การทำวิจัย การเขียนตำราหรือบทความ เป็นต้น

ความต้องการในการศึกษาต่อเนื่อง หมายถึง ความปรารถนาในการที่จะปรับปรุงตนเองให้มีความรู้ความสามารถและทักษะทางด้านวิชาการและวิชาชีพ เพิ่มขึ้น

ครูบรรณาธิการห้องสมุดโรงเรียนประถมศึกษา หมายถึง ครูที่ทำหน้าที่รับผิดชอบในการบริหารงานและดำเนินงานห้องสมุดโรงเรียนประถมศึกษา

โรงเรียนประถมศึกษาในกรุงเทพมหานคร หมายถึง 1) โรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร มีชื่อย่อว่า สป.กทม. สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (สปช.) กระทรวงศึกษาธิการ เป็นหน่วยงานบริหารการศึกษาที่ตั้งขึ้นใหม่อันเนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างและระบบการบริหารการศึกษาแห่งชาติ เมื่อวันที่ 1 ตุลาคม 2523 เป็นหน่วยงานบริหารการศึกษาที่ตั้งอยู่ในส่วนกลาง ไม่มีสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ/กิ่งอำเภอ มีโรงเรียนในสังกัด 37 โรงเรียน ชั้นตรงต่อสำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร (สป.กทม.) 2) โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร (กทม.) กระทรวงมหาดไทย ซึ่งมีหน้าที่ในการจัดการศึกษาให้แก่เด็กที่มีอายุอยู่ในเกณฑ์บังคับในเขตกรุงเทพมหานคร ตามพระราชบัญญัติประถมศึกษา พุทธศักราช 2523 ซึ่งเป็นการจัดการศึกษาของท้องถิ่นมีโรงเรียนในสังกัด 427 โรงเรียน

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยในประเทศ

กรองจิต วาทีสาธกกิจ (กรองจิต วาทีสาธกกิจ 2522 : 145-151) ทำการวิจัยเรื่องความต้องการและความคิดเห็น เกี่ยวกับการศึกษาต่อเนื่องทางการพยาบาลของพยาบาลในโรงพยาบาลสังกัดสภาวิชาชีพไทย ผลการวิจัยพบว่า พยาบาลส่วนใหญ่เห็นความสำคัญของการศึกษา

คือเนืองว่าจะช่วยยกระดับมาตรฐานพยาบาลให้สูงขึ้น แต่การศึกษาต่อเนื่องควรขึ้นอยู่กับความ
 สัมครใจของพยาบาล พยาบาลส่วนใหญ่ต้องการศึกษาต่อในหลักสูตรระยะสั้น ส่วนกิจกรรมที่ต้อง
 การมากที่สุดคือการอบรมทางวิชาการและการสัมมนาตามลำดับ แรงจูงใจในการ เข้ารับการ
 ศึกษาเพิ่ม เต็มมากที่สุดคือความต้องการ เพิ่มพูนความรู้ รองลงมาคือมีโอกาสดำเนินงานอาชีพ
 การพัฒนาความคิดจิตใจให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ และให้เกิดความ เชื่อมั่นในตนเองตามลำดับ
 เหตุผลสำคัญที่ทำให้พยาบาลไม่ต้องการ เข้ารับการศึกษาคือ ผู้บังคับบัญชาไม่สนับสนุน
 มีงานมาก ไม่มีคนทำงานแทน ไม่มีเวลาเพียงพอ และมีภาระทางครอบครัวตามลำดับ

ในปีเดียวกัน อุทิน รวยอารี (อุทิน รวยอารี 2522 : 76-61) ได้ทำการวิจัยเรื่อง
 การศึกษาความต้องการ เพิ่มพูนความรู้ทางด้านบรรณารักษศาสตร์ของบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียน
 มัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความต้องการประเภทและวิธีการ
 เพิ่มพูนความรู้ทางด้านบรรณารักษศาสตร์ ผลการวิจัยพบว่า ครูบรรณารักษ์มีความต้องการเพิ่มพูน
 ความรู้อยู่ในระดับมาก เนื้อหาที่ต้องการเพิ่มพูนมากที่สุดคือความรู้ เกี่ยวกับการประชาสัมพันธ์ห้องสมุด
 และความสัมพันธ์ระหว่างห้องสมุดกับสถาบันอื่น ๆ รองลงมาคืองาน เทคนิคและงานบริหาร ส่วนความรู้
 ที่ต้องการในระดับต่ำ ได้แก่ วารสารและหนังสือพิมพ์ วิธีการที่ครูบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียนมัธยม -
 ศึกษาต้องการเพิ่มพูนความรู้คือการศึกษาคือเติม เวลาในระดับปริญญาโท รองลงมาคือต้องการให้มี
 วารสารตีพิมพ์ความรู้ทางด้านบรรณารักษศาสตร์เพิ่มขึ้น ต้องการศึกษาคือภาคค่ำในระดับปริญญาตรี
 และ เรียน เต็ม เวลาในระดับปริญญาตรีตามลำดับ

ทองกษัตริย์ วัชโรทยาน (ทองกษัตริย์ วัชโรทยาน 2523 : 99-107) ศึกษาเรื่องการ
 พัฒนานุเคราะห์ของสถานศึกษาพยาบาลในประเทศไทย เพื่อศึกษาวิธีพัฒนานุเคราะห์ อุปสรรคและปัญหา
 ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารและอาจารย์เห็นความสำคัญของการพัฒนานุเคราะห์ซึ่งจะ เป็นผลให้การ
 พัฒนาคณาการเรียนการสอนดีขึ้น วิธีการคือให้บุคลากร เข้าศึกษาต่อหลักสูตรระยะยาวในสถาบัน
 การศึกษาและหลักสูตรระยะสั้น เช่น การ เข้าร่วมประชุมทางวิชาการ การอบรม การสัมมนา
 เป็นต้น รวมทั้งการกระตุ้นให้อาจารย์ศึกษาด้วยตนเอง แรงจูงใจสำคัญในการศึกษาต่อเนื่องคือการ
 ได้เพิ่มวุฒิและ เงิน เดือน ส่วนอุปสรรคสำคัญในการพัฒนานุเคราะห์ที่พบมากที่สุดคืองบประมาณ และมี
 ข้อเสนอแนะให้มีหน่วยงานกลาง เพื่อจัดกิจกรรม ในการพัฒนานุเคราะห์

ในปีเดียวกัน อารมณ วุฒิพฤษ (อารมณ วุฒิพฤษ 2523 : 185-189) ได้ทำการวิจัย เรื่องความต้องการการศึกษาต่อเนื่องของพยาบาลวิชาชีพในโรงพยาบาลศูนย์ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความต้องการและรูปแบบของการศึกษาต่อเนื่อง สรุปได้ว่าพยาบาลส่วนใหญ่มีความต้องการการศึกษาต่อเนื่อง กิจกรรมการศึกษาต่อเนื่องที่ต้องการมากที่สุดคือการ เข้ารับการศึกษาต่อในสถาบันการศึกษาโดยตรง รองลงมาคือการ เข้ารับการอบรมในโรงพยาบาลที่ปฏิบัติงาน ส่วนกิจกรรมที่ต้องการน้อยที่สุดคือการ ค้นคว้าด้วยตนเอง โดยการอ่านตำรา สำหรับการศึกษาต่อเนื่องอย่าง เป็นทางการที่ต้องการมากที่สุดคือการ เข้าศึกษาต่อในระดับปริญญาตรี รองลงมาคือการอบรมระยะสั้นที่ให้วุฒิบัตร เหตุผลที่ต้องการศึกษาต่อคือต้องการความก้าวหน้าในอาชีพ รองลงมาคือต้องการศึกษาต่อในสาขาที่นำมาปฏิบัติงานได้โดยตรง ส่วนระยะเวลาของการ เข้ารับการอบรมส่วนใหญ่ เห็นว่าควรใช้เวลา 1-3 เดือน อุปสรรคสำคัญที่ไม่สามารถศึกษาต่อคือไม่มีผู้ปฏิบัติงานแทน รองลงมาคือมีภาระครอบครัว นอกจากนี้ยังพบว่า พยาบาลต้องการมีความรู้ในสาขาวิชาอื่นอีกด้วย

อรพินทร กุลประภา (อรพินทร กุลประภา 2524 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัย เรื่องการพัฒนาบุคลากรในวิทยาลัย เทคโนโลยีและอาชีวศึกษาใน เขตกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารและอาจารย์ เห็นความสำคัญของการพัฒนาบุคลากร แต่มีอุปสรรคสำคัญคือ การขาดงบประมาณ รองลงมาขาดกำลังคน เวลาไม่อำนวย ขาดความสนใจอย่างจริงจังของผู้บริหารและอาจารย์ ตามลำดับ

พิมพรรณ รังสิกรรพุม (พิมพรรณ รังสิกรรพุม 2526 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัย เรื่องความต้องการในการศึกษาต่อเนื่องของอาจารย์และผู้สอนวิชาบรรณารักษศาสตร์ในมหาวิทยาลัย และวิทยาลัยครู เพื่อศึกษาความต้องการ เหตุจูงใจและปัญหาในการศึกษาต่อเนื่อง ผลการวิจัยพบว่า อาจารย์ส่วนใหญ่ เห็นว่าการศึกษาต่อเนื่อง เป็นสิ่งจำเป็นต่อการปฏิบัติงานและมีความสำคัญต่อการพัฒนาบุคลากร เพราะทำให้เกิดความก้าวหน้าทั้งทางด้านวิชาการและวิชาชีพ ด้านความต้องการการศึกษาต่อเนื่องพบว่าอาจารย์มีความต้องการการศึกษาต่อเนื่องแบบไม่ เป็นทางการมากกว่าแบบ เป็นทางการ สำหรับการศึกษาต่อเนื่องอย่าง เป็นทางการอาจารย์ต้องการศึกษาต่อในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ระดับหลังปริญญาโท) มากที่สุด รองลงมาคือศึกษาต่อในระดับปริญญาเอกในมหาวิทยาลัยทั้งในและต่างประเทศ ส่วนการศึกษาต่อเนื่องแบบไม่ เป็นทางการกิจกรรมที่

ต้องการมากที่สุดคือการอ่านวรรณกรรมทางบรรณารักษศาสตร์ รองลงมาคือการเขียนบทความและหนังสือ การทำงานวิจัย การเข้าร่วมประชุมและสัมมนา ตามลำดับ ด้านผู้จัดทำกิจกรรมต้องการให้ห้องสมุดมหาวิทยาลัยร่วมกับภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ เป็นผู้จัดทำกิจกรรมต่าง ๆ

สาขาวิชาที่อาจารย์ต้องการศึกษาเพิ่มเติมพบว่า อาจารย์ต้องการศึกษาเพิ่มเติมทุกสาขาวิชา โดยเฉพาะสาขาวิชาเทคโนโลยีในห้องสมุดและสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องกับบรรณารักษศาสตร์ เช่น สารนิเทศศาสตร์ คอมพิวเตอร์ สื่อการสอน สถิติ การบริหาร

เหตุจูงใจในการเข้ารับการศึกษาต่อ เนื่องจากที่สำคัญที่สุดคือต้องการฝึกฝนสติปัญญา เพิ่มพูนความรู้ความสามารถพัฒนาตนเองให้ทันต่อความก้าวหน้าทางวิชาการและต้องการแลกเปลี่ยนความรู้กับผู้ทรงคุณวุฒิ ตามลำดับ

ปัญหาในการศึกษาต่อ เนื่องจากที่พบมากที่สุดคือ การขาดงบประมาณสนับสนุน รองลงมาคือไม่มีเวลา สถานที่จัดอยู่ไกล เนื้อหาวิชาไม่ตรงกับความสนใจและไม่ทราบว่ามีกิจกรรมที่ใดบ้าง ตามลำดับ

ภารดี รัตนอุดม (ภารดี รัตนอุดม 2527 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่องความต้องการในการศึกษาต่อเนื่องของบรรณารักษ์ห้องสมุดประชาชนในประเทศไทย ผลการวิจัยพบว่า บรรณารักษ์ส่วนใหญ่เห็นว่าการศึกษาต่อเนื่องมีความสำคัญต่อความก้าวหน้าทางวิชาชีพและวิชาการ และผู้บริหารมีทัศนคติเกี่ยวกับการศึกษาต่อเนื่องว่ามีความสำคัญต่อบรรณารักษ์ในการปรับปรุงการปฏิบัติงานและการพัฒนาวิชาชีพ เหตุผลในการเข้าร่วมกิจกรรมการศึกษาต่อเนื่องของบรรณารักษ์คือต้องการปรับปรุงงานให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น บรรณารักษ์มีความต้องการศึกษาต่อเนื่องอย่างเป็นทางการมากกว่าไม่เป็นทางการ กิจกรรมการศึกษาต่อเนื่องอย่างเป็นทางการคือต้องการอบรมวิชาบรรณารักษศาสตร์ที่ได้วุฒิบัตรโดยสถาบันต่าง ๆ และ เรียนเต็มเวลาในระดับปริญญาตรี ส่วนกิจกรรมการศึกษาต่อเนื่องที่ไม่เป็นทางการได้แก่การเข้าร่วมสัมมนาทางวิชาการและหน่วยงานที่จัดกิจกรรมควรเป็นมหาวิทยาลัย

เนื้อหาวิชาทางด้านบรรณารักษศาสตร์ที่ต้องการศึกษาและผู้บริหารต้องการให้ศึกษาคือ การบริหารงานห้องสมุดประชาชน การบริการของห้องสมุดประชาชน การจัดหมู่และทำบัตรรายการ

โสตทัศนวัสดุในห้องสมุด บริการตอบคำถามและช่วยการค้นคว้าตามลำดับ ส่วนปัญหาเกี่ยวกับการศึกษาค่อ เนื่องคือขาดงบประมาณและผู้ทำงานแทน

ในปีเดียวกัน อนงค์ วรคุณพิเศษ (อนงค์ วรคุณพิเศษ 2528 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัย เรื่องความต้องการในการศึกษาค่อ เนื่องของบรรณารักษ์ห้องสมุด เฉพาะทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยสรุปได้ความว่า บรรณารักษ์และผู้บริหารงานห้องสมุด เฉพาะทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีมีความเห็นตรงกันว่า การศึกษาค่อเนื่องมีความจำเป็นต่อวิชาชีพ ช่วยให้บรรณารักษ์ได้เพิ่มพูนความรู้และประสบการณ์ให้ทันกับความก้าวหน้าในวิชาชีพ ช่วยให้การทำงานมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น สำหรับวิธีการศึกษาค่อเนื่องอย่าง เป็นทางการบรรณารักษ์ต้องการศึกษาค่อในระดับปริญญาโทมากที่สุด รองลงมาคือการอบรมที่มีวุฒิบัตร ส่วนกิจกรรมการศึกษาค่อเนื่องอย่าง ไม่ เป็นทางการกิจกรรมที่บรรณารักษ์ต้องการ เข้าร่วมมากที่สุดได้แก่ การ เยี่ยมชมดูงานห้องสมุดทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ การ เข้าอบรม เชิงปฏิบัติการที่ได้มาตรฐาน และการ เข้าร่วมสัมมนาทางด้านบรรณารักษศาสตร์ซึ่งจัดโดยสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยและจัดในเวลาราชการ ระยะเวลาที่เหมาะสมคือ 3-5 วัน

เหตุจูงใจสำคัญที่ทำให้บรรณารักษ์เข้ารับการศึกษาค่อเนื่องคือ ต้องการปรับปรุงการปฏิบัติงานและติดตามให้ทันกับความก้าวหน้าในวิชาชีพ ส่วนอุปสรรคสำคัญที่ทำให้ไม่สามารถ เข้าร่วมกิจกรรมการศึกษาค่อเนื่องอย่าง เป็นทางการได้คือ ไม่มีผู้ปฏิบัติงานแทนและไม่มี เวลา สำหรับการศึกษาค่อเนื่องอย่าง ไม่ เป็นทางการมีอุปสรรคสำคัญคือ กิจกรรมที่จัดไม่ตรงกับความต้องการ และไม่ทราบว่ามีการจัดกิจกรรมที่ใดบ้าง ตามลำดับ

ด้าน เนื้อหาวิชาที่บรรณารักษ์ต้องการ เพิ่ม เดิมมากที่สุด คือการบริหารงานห้องสมุด รองลงมาคือแหล่งข้อมูลและวรรณกรรมทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี การจัดหาหนังสือและวัสดุห้องสมุด และการบริการห้องสมุด ตามลำดับ

งานวิจัยต่างประเทศ

ค.ศ. 1968 Jesse และ Mitchell (1963 : 87-100) ได้ร่วมกันทำวิจัยเกี่ยวกับโอกาสในการเข้ารับการศึกษาค่อและการทำวิจัยของบรรณารักษ์ พบว่าบรรณารักษ์ต้องการศึกษา

คือแบบเป็นทางการมากกว่าไม่เป็นทางการ และพบว่าอุปสรรคสำคัญในการศึกษาต่อคือการไม่มีเวลา

ค.ศ. 1970 Stone (1970 : 64-70) ได้ทำการวิจัยเพื่อศึกษาถึงปัจจัยสำคัญที่เป็นเหตุจูงใจและ เป็นอุปสรรคในการศึกษาต่อเนื่องของบรรณารักษ์ห้องสมุดทุกประเภท ผลการวิจัยพบว่า แรงจูงใจที่สำคัญที่สุดในการ เข้าร่วมกิจกรรมการศึกษาต่อ เนื่องคือหน้าที่การงานที่รับผิดชอบ รองลงมาคือ เนื้อหากิจกรรมตรงกับความสนใจและความต้องการ ความต้องการเพิ่มพูนความรู้และทักษะ ตามลำดับ บรรณารักษ์มีความต้องการเพิ่มพูนความรู้ทั้งแบบที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ ส่วนบรรณารักษ์อายุน้อยและเงิน เดือนน้อยต้องการเพิ่มพูนความรู้อย่างเป็นทางการ อุปสรรคสำคัญของการศึกษาต่อเนื่องคือการไม่มีเวลา รองลงมาคือผู้บังคับบัญชาไม่สนับสนุนกิจกรรมที่จัดไม่เหมาะสม ตามลำดับ

ต่อมาปี ค.ศ. 1971 Gaver (1971 : 118-143) ได้สำรวจความต้องการแรงจูงใจและวิธีการในการศึกษาต่อเนื่องของบรรณารักษ์ห้องสมุดทุกประเภท ผลการสำรวจพบว่า บรรณารักษ์ต้องการศึกษาต่อทั้งแบบที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ กิจกรรมการศึกษาต่อ เนื่องแบบไม่เป็นทางการที่ต้องการศึกษามากที่สุดคือการอ่านวรรณกรรมทางบรรณารักษศาสตร์ รองลงมาคือการร่วมประชุมและการสัมมนา ตามลำดับ แรงจูงใจสำคัญที่ทำให้เข้าร่วมกิจกรรมมากที่สุดคือ ต้องการเพิ่มพูนความรู้ให้ทันกับความก้าวหน้าทางวิชาการและวิชาชีพ รองลงมาคือ ต้องการฝึกฝนสติปัญญา กิจกรรมที่จัดควรตรงกับความสนใจและความต้องการของผู้เรียน สามารถที่จะนำความรู้ไปใช้ในการปฏิบัติงานได้ หน่วยงานที่ควรร่วมกันจัดกิจกรรมการศึกษาต่อ เนื่องได้แก่สถาบันการศึกษา หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและสมาคมวิชาชีพ

ในปีเดียวกัน Kortendick และ Stone (1971 : 81) ได้ทำการวิจัยเพื่อศึกษา ลักษณะของงานและความต้องการศึกษาทางบรรณารักษศาสตร์พบว่า บรรณารักษ์ต้องการศึกษาต่ออย่าง เป็นทางการ ส่วนวิชาที่ต้องการศึกษาเพิ่ม เติมมากที่สุดคือวิชา เกี่ยวกับการนำ เครื่องจักรกล และ เทคโนโลยีใหม่ ๆ มาใช้ในห้องสมุด

ค.ศ. 1974 Allen (1974 : 118-143) ได้ทำการสำรวจงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับ

การศึกษาต่อ เนื่องของบรรณารักษ์ห้องสมุด เฉพาะผลการวิจัยพบว่า บรรณารักษ์ห้องสมุดมีความต้องการศึกษาต่อ เนื่องทั้งแบบ เป็นทางการและไม่เป็นทางการ ส่วนการจัดกิจกรรมการศึกษาต่อ เนื่องควร เป็นความร่วมมือระหว่างสมาคมห้องสมุดอเมริกัน สมาคมโรงเรียนแพทย์ โรงเรียน บรรณารักษ์ ห้องสมุดต่าง ๆ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ค.ศ. 1977 Jones (1977 : 39-55) ได้สำรวจความต้องการและความสนใจ ในการศึกษาต่อ เนื่อง เพื่อพัฒนาตนเองและวิชาชีพบรรณารักษ์ห้องสมุดประชาชนและมหาวิทยาลัย รวมทั้งศึกษาแรงจูงใจ ปัญหาและอุปสรรคในการศึกษาต่อ เนื่องของบรรณารักษ์ เพื่อ เสนอ เป็น แนวทางให้สถาบันการศึกษาและสถาบันที่เกี่ยวข้องจัดกิจกรรมการศึกษาต่อ เนื่องให้สอดคล้องกับ ความต้องการของบรรณารักษ์มากที่สุด กิจกรรมการศึกษาต่อ เนื่องที่บรรณารักษ์ต้องการมากที่สุด คือการอ่านวรรณกรรมทางบรรณารักษศาสตร์ รองลงมาคือการสนทนาแลกเปลี่ยนความรู้ ความคิด เห็นกับเพื่อนร่วมงาน การจัดอบรมหลักสูตรระยะสั้น การประชุมทางวิชาการ ตามลำดับ เนื้อหา วิชาที่ต้องการศึกษาเพิ่มเติมมากที่สุดคือ หมวดวิชาการบริหารและโสตทัศนวัสดุ

แรงจูงใจที่สำคัญในการศึกษาต่อ เนื่อง คือมีความสนใจและต้องการมีความรู้เพิ่มขึ้น เพื่อให้มีโอกาสดำเนินงานในวิชาชีพ ตามลำดับ อุปสรรคสำคัญคือเจ้าหน้าที่ไม่เพียงพอ รองลงมา คืองานมากและไม่มีเวลา ตามลำดับ ส่วนสถาบันที่ต้องการให้เป็นผู้รับผิดชอบในการจัดกิจกรรม การศึกษาต่อ เนื่องสำหรับบรรณารักษ์ห้องสมุดประชาชนคือสมาคมห้องสมุด ส่วนบรรณารักษ์ห้องสมุด มหาวิทยาลัยต้องการศึกษาต่อ ในโรงเรียนบรรณารักษ์มากที่สุด

ค.ศ. 1978 Means (1987 : 487-497) ได้ศึกษาถึงความสนใจในการศึกษาต่อ เนื่องของบุคลากรระดับต่าง ๆ ที่ปฏิบัติงานในห้องสมุดและศูนย์ข้อมูลทางการศึกษาของวิทยาลัย ต่าง ๆ ในรัฐอิลลินอยส์ ซึ่งบุคลากรได้แก่ ผู้บริหาร ผู้เชี่ยวชาญด้านโสตทัศนวัสดุ เสมียนบรรณารักษ์ ของมหาวิทยาลัย 48 แห่ง พบว่า การเข้าร่วมกิจกรรมทางการศึกษาต่อ เนื่องมีค่อนข้างต่ำ ต้องการการศึกษาต่อ เนื่องอย่างไม่เป็นทางการ กิจกรรมที่ต้องการมากที่สุดคือ การศึกษาด้วย ตนเอง โดยการอ่านวรรณกรรมทางบรรณารักษศาสตร์ หน่วยงานที่ควรจัดกิจกรรมควร เป็นหน่วยงาน ที่ห้องสมุดสังกัดควรจัดใกล้ที่อยู่อาศัย เวลาที่เหมาะสมในการจัดไม่ควรเกิน 3 วัน เนื้อหาวิชาควร จะเป็น เรื่องที่เป็นประโยชน์สามารถนำไปใช้ในการปรับปรุงงานที่รับผิดชอบอยู่ และต้องการให้

มีการ เลื่อนชั้น เงิน เดือนหรือตำแหน่งให้สูงขึ้นหลังจากที่ได้ร่วมกิจกรรมการศึกษาต่อเนื่องแล้ว ส่วนปัญหาหรืออุปสรรคที่สำคัญที่สุดคือการไม่มี เวลา

ค.ศ. 1980 Neal (1980 : 128-133) ทำการวิจัย เกี่ยวกับทัศนคติของ บรรณารักษ์ห้องสมุดมหาวิทยาลัย เมืองนิวยอร์กที่มีต่อการศึกษาคอ เนื่องทางบรรณารักษศาสตร์ และประสบการณ์ในการศึกษาคอเนื่องพบว่า บรรณารักษ์มีความต้องการในการศึกษาคอเนื่อง เพราะต้องการปรับปรุงประสิทธิภาพในการทำงาน รูปแบบการศึกษาคอเนื่องต้องการศึกษาคอ ทั้งแบบที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ การศึกษาคอเนื่องอย่าง เป็นทางการต้องการศึกษาคอ ระดับปริญญาโทมากที่สุด และอย่างไม่เป็นทางการต้องการศึกษาดูงาน เยี่ยมชมห้องสมุด การอ่าน วารสารทางบรรณารักษศาสตร์ ตามลำดับ เนื้อหาวิชาที่ต้องการศึกษาเพิ่มเติมคือการใช้ เครื่องจักรกลและการนำเทคโนโลยีใหม่ ๆ มาใช้ในห้องสมุด ปัญหาหรืออุปสรรคสำคัญที่สุดคือการไม่มี เวลา

ต่อมาปี 1984 Konn และ Roberts (1984 : 262-280) ทำการสำรวจทัศนคติ ในการศึกษาคอเนื่องของบรรณารักษ์และเจ้าหน้าที่ห้องสมุดมหาวิทยาลัย 8 แห่ง โดยศึกษาถึง ทัศนคติ วิธีการ โอกาสในการศึกษาคอเนื่องพบว่า เหตุจูงใจสำคัญในการศึกษาคอเนื่องคือ ความ พึงพอใจส่วนตัว ส่วนรูปแบบการศึกษาคอเนื่องต้องการศึกษาคอเนื่องอย่างไม่เป็นทางการโดย เน้น ด้านการอ่านวรรณกรรมทางบรรณารักษศาสตร์และการ เยี่ยมชมห้องสมุดอื่น ๆ บรรณารักษ์มีความ เห็นว่าผู้บริหารให้การสนับสนุนในการศึกษาคอเนื่องน้อย ขณะเดียวกันผู้บริหาร เห็นว่าได้ให้การ สนับสนุนแก่บรรณารักษ์มากแล้ว นอกจากนี้บรรณารักษ์เห็นว่าปัญหาหรืออุปสรรคสำคัญของการ ศึกษาคอเนื่องคือ ผู้บริหาร

ในปีเดียวกัน Smith, Marchant และ Nielson (1984 : 233-245) ได้ทำการ ศึกษาถึงความคิดเห็นของผู้บริหารห้องสมุดประชาชนและห้องสมุดที่เป็นสมาชิกของ Association of Research Libraries เกี่ยวกับเรื่องต่าง ๆ ที่บรรณารักษ์ควรศึกษาหาความรู้เพื่อนำมาใช้ ในการปฏิบัติงาน พบว่าผู้บริหารมีความ เห็นว่าบรรณารักษ์ห้องสมุดประชาชนควรศึกษาเกี่ยวกับการ ใช้เครื่องจักรกลและการนำเทคโนโลยีใหม่ ๆ มาใช้ในห้องสมุดมากที่สุด

ค.ศ. 1986 Lathrop (1986 : 110-114) ทำการวิจัยเรื่องความต้องการ การศึกษาต่อเนื่องของบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงพยาบาล ผลการวิจัยพบว่า บรรณารักษ์ห้องสมุด โรงพยาบาลมีความต้องการที่จะศึกษาต่อ เนื่องจากที่สุด แรงจูงใจสำคัญคือ ต้องการจะพัฒนา ความรู้ทักษะของตนเองให้ทันสมัย รูปแบบของการศึกษาคือ ต้องการศึกษาคือ ต้องการจะพัฒนา เป็นทางการโดยการประชุมสัมมนา หลักสูตรระยะสั้นใช้เวลาเพียงวันเดียว วิชาที่ต้องการศึกษา ได้แก่ระบบอัตโนมัติ การวางแผน การตลาด ตามลำดับ ส่วนวิชาที่มีความสนใจน้อยที่สุดคือการ วิจัย

ผลการวิจัยและการสำรวจดังกล่าวมีความสอดคล้องและแตกต่างกันดังรายละเอียด ดังนี้คือ

ในด้านความสำคัญของการศึกษาต่อเนื่อง ผลการวิจัยของ กรองจิต วาทีสาธกกิจ พิมพรรณ รังสิกรรพุม ภารดี รัตนอุดม อรพินทร์ กุลประภา อนงค์ วรคุณพิเศษ อุทิน รวยอารี และ Neal ปรากฏผลตรงกันว่า การศึกษาต่อเนื่องมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อวิชาชีพที่จะช่วยเพิ่มพูน ความรู้ ทักษะ และประสบการณ์ให้ทันกับความก้าวหน้าในวิชาชีพช่วยยกระดับมาตรฐานในการ ทำงานให้มีประสิทธิภาพสูงมากยิ่งขึ้น

ประเภทของการศึกษาต่อเนื่องในงานวิจัยของ ทองกษัตริย์ วิชโรทยาน อารมณ ภูมิพฤษ ภารดี รัตนอุดม อุทิน รวยอารี Kortendick และ Stone พบตรงกันว่าบรรณารักษ์ มีความต้องการศึกษาต่อเนื่องแบบ เป็นทางการมากกว่าแบบไม่เป็นทางการ ซึ่งแตกต่างกับงานวิจัย ของ กรองจิต วาทีสาธกกิจ พิมพรรณ รังสิกรรพุม Jones Means Lathrop Konn และ Roberts พบว่า บุคลากรมีความต้องการ เข้าร่วมกิจกรรมการศึกษาต่อเนื่องแบบไม่เป็นทาง- การมากกว่าแบบเป็นทางการ ส่วน Stone Gaver Allen และ Neal พบว่าบุคลากร ต้องการการศึกษาต่อเนื่องทั้งแบบ เป็นทางการและแบบไม่เป็นทางการ

ในการศึกษาต่อเนื่องอย่างเป็นทางการ จากงานวิจัยของ อนงค์ วรคุณพิเศษ อุทิน รวยอารี และ Neal พบว่าบรรณารักษ์ห้องสมุด เฉพาะทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีบรรณารักษ์ ห้องสมุดโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ และบรรณารักษ์ห้องสมุด

มหาวิทยาลัย เมืองนิวยอร์ก ต้องการศึกษาระดับปริญญาโทมากที่สุด ส่วน พิมพรณ รังสิกรรพุม พบว่า อาจารย์ผู้สอนวิชาบรรณารักษศาสตร์ต้องการศึกษาต่อในระดับประกาศนียบัตรบัณฑิตและปริญญาเอกมากที่สุด สำหรับ กรองจิต วาทีสาธกกิจ และ อารมณ วุฒิพฤษ พบตรงกันว่าพยาบาล ต้องการศึกษาระดับปริญญาตรีและหลักสูตรประกาศนียบัตรชั้นสูงมากที่สุด ส่วน ภารดี รัตนอุดม พบว่าบรรณารักษ์ห้องสมุดประชาชนมีความต้องการ เข้ารับการอบรมวิชาบรรณารักษศาสตร์ที่ให้อิทธิพล โดยสถาบันต่าง ๆ

สำหรับกิจกรรมการศึกษาต่อเนื่องอย่างไม่เป็นทางการนั้น พิมพรณ รังสิกรรพุม Gaver Jones Lathrop Means Konn และ Roberts มีผลการวิจัยสอดคล้องกันคือ บรรณารักษ์ต้องการศึกษาด้วยตนเองโดยการอ่าน การ เข้าร่วมประชุมทางวิชาการ การสัมมนาและการอบรม พิมพรณ รังสิกรรพุม พบว่าอาจารย์ผู้สอนวิชาบรรณารักษศาสตร์ในมหาวิทยาลัยและวิทยาลัยครูมีความต้องการในระดับมาก เกี่ยวกับการ เขียนบทความ หนังสือ ตำรา การวิจัย การประชุมสัมมนาและการสนทนาทางวิชาการ ส่วนอนงค์ วรคุณพิเศษ พบว่ากิจกรรมการศึกษาต่อเนื่องอย่างไม่เป็นทางการที่บรรณารักษ์ห้องสมุด เฉพาะทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีต้องการมากที่สุดคือ เยี่ยมชมงานห้องสมุดที่ได้มาตรฐานในประเทศและต่างประเทศ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Neal Konn และ Roberts ที่ว่าบรรณารักษ์ห้องสมุดมหาวิทยาลัยมีความต้องการ เยี่ยมชมและงานห้องสมุด

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองโดยการอ่าน จากงานวิจัยของ กรองจิต วาทีสาธกกิจ พิมพรณ รังสิกรรพุม Gaver Jones Means Konn และ Roberts พบตรงกันว่าบุคลากร ต้องการการอ่านวรรณกรรมในวิชาชีพและยังต้องการอ่านวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับวิชาชีพของตน นอกจากนี้ อารมณ วุฒิพฤษ พบว่าพยาบาลวิชาชีพในโรงพยาบาลศูนย์ มีความต้องการค้นคว้าด้วยตนเองโดยการอ่านน้อยที่สุด

ในด้าน เนื้อหาวิชาการทางบรรณารักษศาสตร์ที่ต้องการ เพิ่มพูนความรู้ ผลปรากฏแตกต่างกันออกไป กล่าวคือ อนงค์ วรคุณพิเศษ ภารดี รัตนอุดม และ Jones พบว่าบรรณารักษ์ห้องสมุด เฉพาะทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีบรรณารักษ์ห้องสมุดประชาชนในประเทศไทยและบรรณารักษ์ห้องสมุดประชาชนและห้องสมุดมหาวิทยาลัยในต่างประเทศ พบว่ามีความสนใจในหมวดวิชาการ

บริหารห้องสมุด ซึ่งต่างกับผลการวิจัยของ อูทิน รวยอารี ที่พบว่าครูบรรณารักษ์ห้องสมุด โรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ต้องการเพิ่มพูนความรู้ด้านการประชาสัมพันธ์ห้องสมุดมากที่สุด ส่วนพิมพ์รณ รังสิกรรพุม พบว่าอาจารย์และผู้สอนวิชา บรรณารักษศาสตร์ในมหาวิทยาลัยและวิทยาลัยครูมีความต้องการศึกษาเพิ่มเติมทุกสาขาวิชา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสาขา เทคโนโลยีในห้องสมุดและการนำเครื่องจักรกลมาใช้ในงานห้องสมุด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Kortendick และ Stone Neal กับ Smith และคณะ

สถาบันที่ต้องการให้เป็นผู้จัดการกิจการการศึกษาต่อเนื่อง จากงานวิจัยของ อูทิน รวยอารี ภารดี รัตนอุดม พิมพ์รณ รังสิกรรพุม อนงค์ วรคุณพิเศษ Gaver และ Jones พบตรงกันคือ สถาบันการศึกษาควรเป็นผู้จัดกิจกรรม แต่ Means พบตรงกันข้ามคือ ให้สถาบัน ที่บุคลากรนั้น ๆ สังกัด เป็นผู้จัดกิจกรรมขึ้นในหน่วยงาน ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของ อารมณ วุฒิพฤกษ์ นอกจากนี้ Gaver Jones และ Allen ให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดกิจกรรม การศึกษาต่อเนื่องว่า ควรเป็นความร่วมมือระหว่างกัน กล่าวคือ โรงเรียนบรรณารักษ์ สมาคมวิชาชีพ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรร่วมมือและประสานงานกันในการจัดกิจกรรมให้ตรงกับความต้องการ และมีประสิทธิภาพ

ปัจจัยที่มุ่งใจให้เข้ารับการศึกษานอกระบบ ปรากฏผลตรงกันทั้งงานวิจัยของไทยและ ต่างประเทศ คือบุคลากรต้องการมีความรู้เพิ่มขึ้น เพื่อความก้าวหน้าในทางวิชาการและวิชาชีพ ซึ่งส่งผลในการปรับปรุงและพัฒนาการปฏิบัติงาน ซึ่งปรากฏผลในงานวิจัยของ กรองจิต วาทีสาธกิจ พิมพ์รณ รังสิกรรพุม ภารดี รัตนอุดม อนงค์ วรคุณพิเศษ อารมณ วุฒิพฤกษ์ Jones Gaver และ Lathrop แต่ ทองษัตรีย์ วัชโรทยาน พบว่าแรงจูงใจที่ทำให้เข้ารับการศึกษานอกระบบคือ ต้องการเพิ่มวุฒิและเงินเดือน ซึ่งต่างกับ Stone ที่พบว่าหน้าที่การงานบังคับ แต่ Konn และ Roberts พบว่าแรงจูงใจในการเข้ารับการศึกษานอกระบบคือความพึงพอใจส่วนตัว

ปัญหาและอุปสรรคที่ทำให้ไม่สามารถเข้าร่วมกิจกรรมการศึกษาต่อเนื่องทั้งแบบที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ จากผลการวิจัยของ ทองษัตรีย์ วัชโรทยาน พิมพ์รณ รังสิกรรพุม ภารดี รัตนอุดม อรพินทร์ กุลประภา พบตรงกันว่าอุปสรรคสำคัญคือ การขาดงบประมาณ ส่วนงานวิจัยของ Jesse Stone Means และ Neal พบว่าการไม่มีเวลา เป็นอุปสรรคสำคัญ

ทำให้ไม่สามารถเข้าร่วมกิจกรรมได้ อนงค์ วรคุณพิเศษ และ Jones พบว่าการขาดกำลังคน
เป็นอุปสรรคสำคัญ สำหรับกรองจิต วาทีสารภกิจ Konn และ Roberts ก็พบว่าผู้บังคับบัญชา
เป็นอุปสรรคสำคัญทำให้ไม่สามารถเข้าร่วมกิจกรรมได้